

TRANSFERTCENAS PANDĒMIJAS IETEKMĒ

AIJA LASMANE, ZAB “SORAINEN” vecākā nodokļu menedžere

AINA OKSENUKA, ZAB “SORAINEN” nodokļu menedžere

Kā transfertcenu dokumentācijā pamatot saistīto pušu darījumu cenas un sadalīt peļņu vai zaudējumus starp saistītajiem uzņēmumiem? Covid-19 pandēmija ir ieviesusi korekcijas arī šajā jomā.

2020.

(ESAO) publicēja vadlīnijas nodokļu maksātājiem un nodokļu administrācijām, lai atbildētu uz aktuālākajiem jautājumiem. Lai arī vadlīnijās nav konkrēti risinājumi, tajās tomēr ir norādīts virziens, kurā ir jādomā, pamatojot transfertcenas, ja darījumus ar saistītiem uzņēmumiem ir ietekmējusi Covid-19 izraisītā krīze.

SALĪDZINĀMĪBA

Daudzi nodokļu maksātāji ir sapratuši, ka pieeja, kura iepriekš tika izmantota transfertcenu pamatošanai, var nebūt izmantojama 2020. gadā, jo analīzē izmantotie nesaistīto pušu dati nebūs pilnībā vai daļēji salīdzināmi ar apskatāmo darījumu, tāpēc ESAO sniedz šādus ieteikumus:

- darījumu transfertcenu pamatošanā jāizmanto jebkura pieejamā informācija par Covid-19 ietekmi;
- lai noteiktu krīzes ietekmi uz uzņēmuma finanšu rādītājiem, var izmantot iepriekš sastādītos budžetu plānus;
- visprecīzākie salīdzināmie ir darījumi, par kuriem zināmi tos ietekmējošie apstākļi;
- lai novērstu to, ka pieejamie dati ir ar trūkumiem:
  - » var izmantot jebkurus pieejamos pierādījumus – krīzes ekonomiskā ietekme, pieprasījuma līmeņa izmaiņas u.c.;
  - » nodokļu administrācijas var atlaut analizēt

transfertcenas pēc darījuma veikšanas, ja līdz šim tas nav bijis iespējams, proti, ESAO iesaka elastīgāku pieeju transfertcenu korekciju veikšanai deklarācijās, tostarp arī kompensējošām transfertcenu korekcijām;

» izmantot vairākas transfertcenu metodes darījumu cenu pamatošanā;

- ESAO pastāv šaubas par 2008./2009. gada krīzes salīdzināmību ar Covid-19 krīzi. Līdz ar to 2008./2009. gada krīzes datu izmantošana ir apšaubāma, lai pamatotu transfertcenas Covid-19 krīzes apstākļos;
- krīzes skartos periodus – 2020. gads vai daži 2020. gada mēneši – var analizēt atsevišķi, bet var arī apvienot ar 2019. un 2021. gadu. Izvēle ir jāveic saskaņā ar darījuma būtību un līgumiskiem nosacījumiem;
- kā viens no risinājumiem, lai nevērtētu Covid-19 krīzes ietekmi uz saistīto pušu darījumiem, var būt finanšu datu par krīzes skartajiem mēnešiem, kuros, piemēram, bija apturēta uzņēmuma darbība, neiekļaušana analizējamā periodā;
- lai nodrošinātu transfertcenu atbilstību tirgus cenām, var ieviest cenu korekciju mehānismu saistīto pušu darījumu līgumos, kas ļaut cenas koriģēt pēc pārskata gada beigām;
- salīdzināmo datu meklēšanas stratēģijas ir jāpārskata, veicot datu atlasi par 2020. gadu, jo iepriekšējās stratēģijas, iespējams, vairs neatbilst 2020. gada situācijai;
- ESAO transfertcenu vadlīnijas neierobežo iespējas salīdzināmo uzņēmumu atlasē iekļaut uzņēmumus, kuriem finanšu rezultāts ir zaudējumi.

“

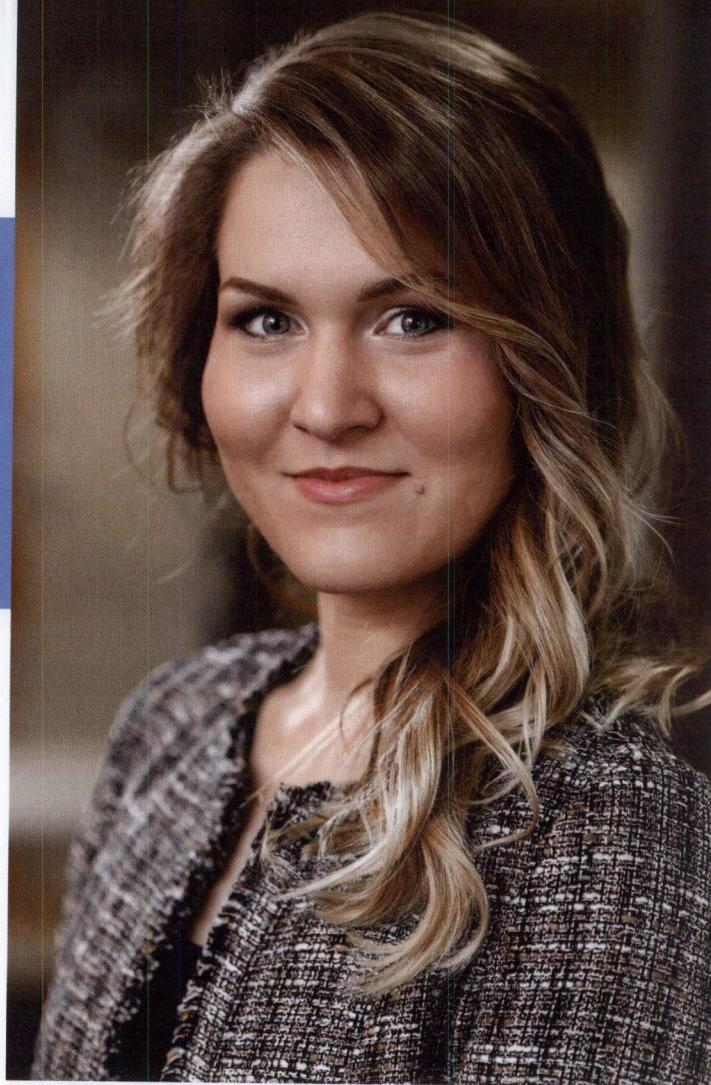
Daudzi nodokļu maksātāji ir sapratuši, ka pieeja, kura iepriekš tika izmantota transfertcenu pamatošanai, var nebūt izmantojama 2020. gadā

ZAUDĒJUMI, ĀRKĀRTAS IZMAKSAS

Ja 2020. gadā uzņēmumu grupai veidojas finanšu zaudējumi, rodas jautājums, kuriem grupas uzņēmumi tie jāuzņemas. Vai ir loģiski, ka kāds grupas uzņēmums darbojas ar peļņu, ja kopumā grupai ir zaudējumi? ESAO norāda šādi:

- peļņu vai zaudējumus no darījumiem attiecina uz uzņēmumiem atbilstoši tam, kādus riskus darījuma puses uzņemas. Tas nozīmē, ka var veidoties dažāda veida risinājumi atkarībā no uzņēmumu grupā izveidotā transfertcenu modeļa;
- ārkārtas izmaksas ir jāattiecinā uz grupas uzņēmumiem, nemot vērā tādus principus, kurus piemērotu nesaistītas puses;
- jāapsver, vai darījuma pusēm ir iespējas piemērot nepārvaramas varas pantu saistīto pušu līgumos. Tas varētu ietekmēt, kā tiek attiecināti zaudējumi un/vai ārkārtas izmaksas;
- ierobežota riska modelis vai fiksēta samaksa par darījumu vēl nenozīmē, ka uzņēmums nedrīkst uzņemties zaudējumus Covid-19 krīzē;
- arī ierobežota riska funkciju veicēji var ciest zaudējumus, bet īslaicīgi. Piemēram, pieprasījuma krituma dēļ;
- ja ierobežota riska izplatītājs neuzņemas tirgus risku vai kredītrisku – tam nav jāuzņemas zaudējumi no šo risku realizēšanās;
- nodokļu administrācijām jāizvērtē, vai ir ekonomisks pamatojums uzņēmuma risku uzņemšanās modeļa maiņai 2020. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu vai pēckrīzes gados;
- ja veic izmaiņas līgumos, – jādomā, vai arī nesaistītas puses darītu līdzīgi. Tādā gadījumā nem vērā darījuma pusēm pieejamās alternatīvas un izmaiņu ietekmi uz peļņas potenciālu ilgtermiņā. Ir jāapsver, vai nepieciešama atlīdzība par darījuma nosacījumu maiņu un vai ir piemērojams līgumsods;
- ārkārtas izmaksas, piemēram, saistībā ar attālināto darbu, uzņemas tā darījuma puse, kura uzņēmusies attiecīgos riskus;
- tas, vai ārkārtas izmaksas iekļauj izmaksu bāzē, izrakstot rēķinu saistītam uzņēmumam, un vai šīm izmaksām ir jāpiemēro uzcenojums,

“ Ja valsts atbalsts ir būtiski ietekmējis uzņēmuma darbību, tas ir jāapraksta transfertcenu dokumentācijā

- ir atkarīgs no konkrētā darījuma apstākļiem;
- ja ir vēlme piemērot nepārvaramas varas pantu, jāvērtē juridiskie aspekti – vai konkrēto situāciju var kvalificēt kā nepārvaramu varu konkrētā līguma izpratnē un vai nesaistītas puses arī izvēlētos piemērot nepārvaramas varas pantus. Piemēram, ja notikusi ražotnes slēgšana īslaicīgi, – diez vai puses līgumu izbeigtu nepārvaramas varas dēļ.

VALSTS ATBALSTA PROGRAMMAS

Nemot vērā, ka Covid-19 skartie uzņēmumi ir saņēmuši savas valsts atbalstu, pastāv jautājums – kā novērst šī atbalsta ietekmi uz finanšu rādītājiem, lai transfertcenu analīze būtu korekta. ESAO norāda:

- ekonomiski visnozīmīgākās ir algu subsīdijas, aizņēmumu garantijas, īstermiņa atbalsts likviditātes nodrošināšanā. Valsts atbalsts nefinanšu formā nav jāņem vērā transfertcenu analīzē;
- ja valsts atbalsts ir būtiski ietekmējis uzņē-

muma darbību, tas ir jāapraksta transfertcenu dokumentācijā. Var būt gadījumi, kad valsts atbalsts nebūs uzskatāms par vispārīgu tirgus iezīmi un var nedot labumu nevienai no pusēm;

- jāanalizē, vai valsts atbalsts:
  - » sniedz priekšrocības darbībai noteiktā tirgū;
  - » cik liela ir šī atbalsta ietekme uz apgrozījumu, izmaksām, arī nesaistīto pušu darījumos un cik ilgā laika posmā atbalsts tika izmantots;
  - » vai valsts atbalsta priekšrocības tiek nodotas tālāk (ar preču/pakalpojumu cenu starpniecību) neatkarīgiem klientiem vai piegādātājiem;
  - » ja priekšrocības netiek tālāk nodotas, kā rīkotos nesaistītas puses šī atbalsta savstarpējai sadalei;
- tas, ka tiek saņemts valsts atbalsts, nenozīmē, ka tas ietekmēs saistīto un/vai nesaistīto pušu darījumu cenas;
- valsts atbalsta saņemšana var nozīmēt, ka uzņēmumam nav atļauts mainīt darījumu cenas ar saistītiem uzņēmumiem;

- ja saņemtajam valsts atbalstam ir ietekme uz finanšu rādītājiem, kuri tiek analizēti transfertcenu dokumentācijā, piemēram, izmaksu bāzes samazināšana valsts saņemto izmaksu kompensāciju apmērā vai valsts piešķirtā atbalsta iekļaušana ieņēmumos, analīzes rezultātā cenas var kļūt neatbilstošas tirgus cenām;
- valsts atbalsta saņemšana nemaina risku modeli – kurš uzņēmums uzņemas risku, kāda veida un cik lielā mērā. Saņemtais valsts atbalsts ir uzskatāms tikai par veidu riska negatīvo izpausmu mazināšanai;
- dažādās valstīs sniegtais atbalsts uzņēmumiem ir bijis atšķirīgs. Lai salīdzināmie dati būtu pēc iespējas uzticamāki, iespēju robežas jāizmanto dati par uzņēmumiem tajā pašā valstī;
- var pastāvēt dažādas pieejas, kā grāmatvedībā atzīt saņemto valsts atbalstu. Jāveic korekcijas datos, lai novērstu atšķirības.

IEPRIEKŠĒJĀS VIENOŠANĀS PAR CENĀM

Atgādinām, ka arī Latvijā ir iespējams noslēgt iepriekšējo vienošanos par darījumu cenām saistīto pušu darījumos ar VID. Līdz ar to mēdz rasties jautājumi, kā rīkoties, ja nodokļu administrācija iepriekš vienojusies ar nodokļu maksātāju piemērot vienošanos, bet Covid-19 krīze visu “apgriež kājām gaisā”. ESAO norāda:

- līdz šim noslēgtās vienošanās paliek spēkā, izņemot, ja kāds no vienošanās nosacījumos

ietvertajiem kritiskajiem pieņēmumiem neizpildās. Nodokļu administrācijas un nodokļu maksātāji nedrīkst neievērot vienošanos tikai tādēļ, ka mainījušies ekonomiskie apstākļi;

- Covid-19 krīzi un valsts noteiktos ierobežojumus var kvalificēt kā kritisko pieņēmumu pārkāpšanu. Finanšu rezultātu izmaiņas pašas par sevi nav uzskatāmas par kritisko pieņēmumu pārkāpumu;
- ja notiek vienošanās kritisko pieņēmumu pārkāpums, iespējami 3 scenāriji:
  - » vienošanās nosacījumu maiņa, proti, puses vienojas par izmaiņām tās noteikumos;
  - » vienošanās apturēšana, proti, tiek atzīts, ka tā bija spēkā līdz tās apturēšanas brīdim;
  - » vienošanās atcelšana, proti, tiek uzskatīts, ka tā vispār netika noslēgta;
- ESAO sniedz aprakstu par iespējamiem datiem un dokumentiem, kas ir jāsagatavo, lai parādītu, ka Covid-19 krīzes dēļ tiek pārkāpti vienošanās kritiskie pieņēmumi.

SECINĀJUMI

Jaunajā ziņojumā ESAO norāda, ka kopumā ESAO izstrādātās transfertcenu vadlīnijas aptver arī situācijas, kad uzņēmuma darbību ietekmē Covid-19 krīze. Līdz ar to visus neskaidros jautājumus, ja tādi rodas, risina ESAO transfertcenu vadlīmiju ietvars, un nodokļu maksātāji un nodokļu administrācijas joprojām turpina transfertcenu analīzi veikt saskaņā ar ESAO transfertcenu vadlīnijām.

Sadarbojieties reāllaikā

Sadarbības grāmatvedība ļauj grāmatvežiem un viņu klientiem darboties, sazināties un pārvaldīt datus vienlaicīgi. Uzņēmēji un viņu grāmatveži vairs negaida informāciju viens no otrs, jo viss notiek reāllaikā, turklāt, tā kā uzdevumi tiek izpildīti ātrāk, grāmatveži var veltīt vairāk laika savas kompetences elementiem, kas rada lielāku pievienoto vērtību.

Vairāk informācijas: briox.lv